

Mācāmieš naudas lietas kopā ar AS "Swedbank"
Rakstu lasi arī www.baltaisvalis.lv

Swedbank

Latvijas iedzīvotāji maciņos likuši dažādu naudu, bet, nodibinoties savai valstij, radās lati. Tagad Latvijā izmanto eiro un centus. Lasi, kāda bija Latvijas valsts naudas vēsture.

Iepazīsti Latvijas naudas vēsturi!

Pirms Latvijas valsts nodibināšanas norēķinājās ar vācu ostrubļiem un ostmarkām vai Krievijas cara laika kredītbiletēm. Līdzko tika nodibināta Latvijas valsts – 1918. gada 18. novembrī, jaunā valdība saprata, ka ar svešu naudu turpmāk nevarēs saimniekot. Tāpēc jau pēc diviem mēnešiem – janvārī – tika izsludināts Latvijas naudaszīmju konkurss, bet aprīlī jau izlaida Latvijas valsts kases zīmes Latvijas rubļos un papīra sīknaudu kapeikās. Tā bija pagaidu nauda.

Latvijas rublis – pirmā nauda

Pirmā izlaistā pagaidu Latvijas naudaszīme bija 25 rubļi. Cilvēki vienlaikus norēķinājās arī ar Krievijas un Vācijas naudaszīmēm, tāpēc tirgos un veikalos nereti radās pārpratumi. Tā Liepājas tirgū par nopirkto preci kāds kareivis samaksāja 25 rubļus, bet pārdevēja negribēja to ņemt pretī. Izcēlās kņada, kareivis izšāva divas reizes gaisā, piesteidzās policists un izšķīra strīdu par labu kareivim.

UZDEVUMS Izkrāso maizes tirgotavu!

Kāds izskatījās Latvijas rublis?

Uz Latvijas rubļa vairākām naudaszīmēm bija atveidots arī pirmais Latvijas ģerbonis ar saulīti, trīs zvaigznēm, burtu "L" centrā un sarkanbaltsarkano karogu. Interesanti, ka rubļus iespieda uz papīra, ko vācu iestādes iepriekš bija izmantojušas dokumentiem.

Ozoli

Uz 100 rubļiem bija atveidots ozols ar uzlecošu sauli fonā. Tautā šīs naudaszīmes dēvēja par "ozoliem".

Kā lats dabūja savu vārdu?

Sākumā bija grūti izšķirties, kā dēvēt jauno Latvijas naudu. Finanšu ministrijai piedāvāja visdažādākos naudas nosaukumus, piemēram, ozols – zīle, līga – daila, saule – austra, latva – oma, dižā – sīkā, velta – imanta un pat pūķis – rūķis. Pati ministrija rosināja saukt naudu par franku ar santīmiem pēc Francijas parauga. Sabiedrība un daļa Saeimas deputātu aicināja naudas pamatvienību saukt par latu no vārda "Latvija", bet monētas – par grašiem. Nosaukums "lats" daudziem arī nepatika, jo, piemēram, lats bija arī mērinstrumenti. Galu galā naudas pamatvienību nosauca par latu un sīknaudu – par santīmiem.

Veltījums jūrniecībai

Uz 25 latu naudaszīmes bija Ainažu jūrskolas dibinātāja Krišjāņa Valdemāra portrets, bet fonā burinieks un Baltijas jūras spēcīgākais ledlauzis “Krišjānis Valdemārs”.

Daugava un Staburadze

1938. gadā tika izlaista 25 latu zīme ar likteņupes Daugavas, raudošās Staburadzes un plostnieku attēliem.

Pēdējie lati

Pēdējā naudaszīme, ko Latvijas Banka izlaida 1939. gadā pirms Latvijas okupācijas, bija 100 latu. Uz tās vienā pusē bija attēlota zemnieku ģimene, bet otrā – tvaikonis “Laimdota”.

Sudraba lati un Mildaņa

Kā palīgnaudu papīrnaudai ieviesa sudraba latus. Sākumā Anglijas kaltuvē “Royal Mint” izgatavoja viena lata, vēlāk divu latu monētas. 1929. gadā nolēma, ka Anglijā kals piecu latu monētu, uz kuras jābūt Latvijas Republiku un brīvību simbolizējošai jaunavas galvai. Par modeli tika izvēlēta 29 gadus vecā Zelma Brauere, kas strādāja Valsts vērtspapīru spiestuvē par korektori. Viņas profils gan ir mazliet pārveidots. Zelmai patika apdāvināt tuviniekus ar pieclatniekiem, bet viņai nepatika, ka tos dēvē par “Mildām”.

Repšiki

Latvijas rublis jeb “repšiki” bija pagaidu nauda.

Kad pirms 24 gadiem tika atjaunota Latvijas valsts neatkarība, varēja atjaunot arī savu naudu. Bija skaidrs, ka tik ātri sava nauda netaps un nepieciešama pagaidu nauda. Tā otrreiz kā pagaidu nauda radās Latvijas rublis. Tautā to iesauca par “repšiku”, jo tajā laikā Latvijas Bankas prezidents bija Einars Repše. Uz naudas bija viņa paraksts. Tā 1992. gada maijā viena, piecu, 20 un 200 Latvijas rubļu naudaszīmes nonāca cilvēku maciņos.

Pirmā – piecu latu naudaszīme

Kamēr Latvijas rubļos izmaksāja algas un varēja norēķināties veikalos, noritēja liels darbs pie latu un santīmu izveides. Pirmo izveidoja piecu latu banknoti, tad nākamās. Aktīvi strādāja arī pie monētu izveides.

Piecu latu naudaszīme bija zaļa. Uz tās attēlots ozols un kokā grieztas saulītes ornamenti.

2 santīmi

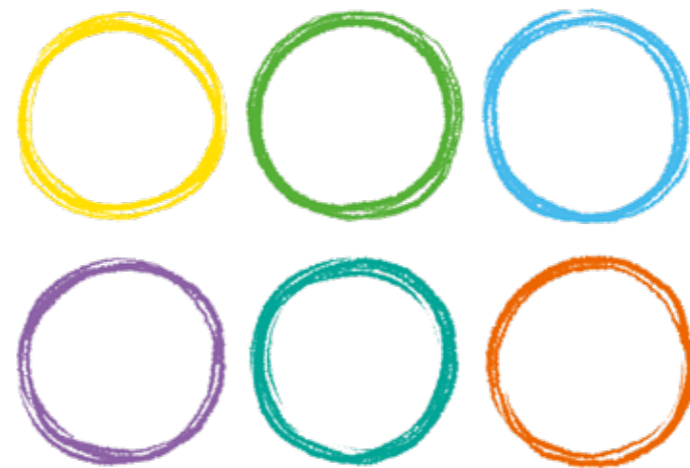

Viena lata monēta ar stārķi. Viena lata monēta ar lasi.

Latviešu monētas

Mākslinieks Gunārs Lūsis viena, divu, piecu, 10 un 20 santīmu monētās vēlējās ietvert rīta, vakara un darba cēliena ideju. Savukārt 50 santīmu, lata un divu latu monētas simbolizēja mežu, jūru un zemi, tādēļ uz tām attiecīgi attēloja priedes stādu, lasi lēcienā un govus attēlu. 2001. gadā, kad lati un santīmi jau labu laiku bija Latvijas nauda, Latvijas Banka laida klajā lata monētu ar stārķa attēlu. Cilvēkiem tā tik ļoti iepatikās, ka daudzi sāka šīs monētas kolekcionēt.

Uzzīmē savas kolekcijas monētas.

Latvijā ienāk eiro

Kad Latvija pievienojās Eiropas Savienībai, jau vairākās Eiropas Savienības valstīs darbojās vienotā valūta eiro. Drīz vien eiro kļuva arī par Latvijas oficiālo valūtu. Euro banknotes visās valstīs ir vienādas, bet monētu viena puse ir katras valsts pārziņā.

Noskenē kodu un izpēti visas kolekcijas monētas, kā arī lasi to aprakstus!

Kolekcijas monētas

Laiku pa laiku pasaules bankas izlaiž kolekcijas monētas, arī Latvija neatpaliek no šīs tradīcijas. Ar šīm monētām veikalā norēķināties nemēdz. Tās ir no dārgmetāla, izmēros parasti lielākas un – krietni dārgākas nekā uz tās norādītais nomināls.

Ceriņveiksmes monēta. Tā nav ēdama atšķirībā no īstās ceriņu pieclapītes. To dāvina vai patur sev, lai veiksmes enerģija vienmēr pavadītu monētas īpašnieku.

Pasaku monēta “Pieci kaķi” ir ar krāsu uzdruku. Tā atveido latviešu tautas pasaku par pieciem kaķiem, kas devās mežā malku cirst.

Monētas “Mana Latvija” izveidei tika rīkots konkurss, kurā iesniedza vairāk nekā 10 000 priekšlikumu. Par uzvarētāju tika atzīta meitene no Grobiņas novada – Elizabete Kandere.

Tautumeita uz monētām

Lai izdomātu, ko likt uz Latvijas eiro monētām, tika rīkots ideju konkurss visiem iedzīvotājiem. Par piemērotāko tika atzīta jēkabpilietes Ilzes Kalniņas ideja uz monētām atveidot tautumeitas portretu no Riharda Zariņa pirmskara piecu latu monētas, Brīvības pieminekli un Latvijas ģerboni. Pieminekļa attēlošana bija pārāk sarežģīta, tādēļ nolēma, ka monētas rotās tautumeita, lielais un mazais valsts ģerbonis.